

ПРОТОКОЛ № II

засідання Режітабу від 17-го березня 1925 р.

Присутні т. т. Курбас, Лопатинський, Кудрицький, Шмайн, Крига, Тягно, Лішанський, Бортник, Пігулович З. Макаренко, Я. Лопатинський, Прій.

Порядок дня: Орєнтація і курс - I.

Загальні завдання - 2.

Репертуар на сезон 25-26 - 3.

Віжучі справи - 4.

Курбас: Предмет нашої наради, конкретніших вирішень, предмет важний, від повідальний і широкий настільки, що в однім засіданні з ним не справимося. Реч в тому, що все таки помимо того, що ми отримали сильні "переоцінення", сильно висловлювались і реагували, - все таки ясності у напому відношенні до ситуації немає, особливо в відношенні майбутньої роботи. Немає ясного курсу на майбутнє. Нового курсу не може бути. Немає причини що-небудь мінятися, бо ми широ працюючий колектив. В решті решт, те, що ми маємо виснити, має торкатися неякої нової установки вроді непа, не якого глибокого компромісу, а просто поставлення точки певної над цим, що ми зараз розуміємо і навіть почуваемо в цій новій громадській обстановці. Реч в тому, що помимо того, що ми любимо називати себе марксістами, в основі своїх ми багеміальні, - я розумію те; у нас багато сентименту і до діла і до людей і до обставин. Ми все таки не уміємо по марксівськи ставитися до питань себ-то у всякому випадку "действувати". У нас як у істерички вспішки самих рабочих настроїв, самих мажорних планів і широко без міри розвертаної роботи, або моментальні ліквідаторські настрої, нас не люблять і т.д. Що цим грішні, не тільки я. В основі ми не багеміальні. Тільки нам заважає певний атавістичний момент який ми внесли в театр від старих літ і з історії українського театру. Не думаюте що я багато думавши про це, прийшов до такого заключення по відношенню до ситуації. Нічого подібного. Я зовсім ясно даю собі справу з того що є і нічого не маю проти самих різких вирішень, як що вони логічно і просто об'єктивними фактами будуть доказані. Може у мене самого є такі факти, є така логіка. Важно та, щоби ви всі висловились з того приводу, щоби так як ми робимо все колективно в Режітабі, ми які є мозг в даному випадку прийшли до якоїсь ясності.

Орієнтація і курс. Ми все знаємо, всі обставини, вони ясні для нас. Зафіксуємо в двох словах: публіка хоче / публіка не театральна, а народ, населення / мирно створити свій очаг особистого життя і публіка хоче мати своїх професіоналів. Така ситуація. Певно, те, що піднималося весь час за що велась боротьба за актора громадянина, те що навіть доходило до певної постановки питання знищення професіонального актора і навчання знаючого грамоту акторського ремесла всячими побічними і основними ремеслами: механіка, літуна, автомобіліста і т.д. вся ця установка не находить ніякого оправдання в даних обставинах, є ні па.

Публіка хоче мати свого актора, своє мистецтво і те що є позитивне, це значить утвердження свого життя іменно таким, як воно є. Це все має свої причини. Перша причина це неп. Нова економічно-господарська політика",благополучие", яке відкидає певний домінуючий оптімізм нашли себе гарно окрім тих, які платять податки. Курс який кладеться на інтелігенцію вироблення певного середнього типа громадянина радянської держави. Державах оче, щоби всі були за неї, навіть по відношенню до куркуля і то дуже змягчений тон. Є стремління до певної міри знивелювати процес деференціації боротьби класової - в своїх острих проявах з великими підприємцями і т.д. Доходить до того що і ця боротьба займає тепер таке місце в наши газетах, яке вона мала до їх війни в буржуазних державах. Друкують речі не дуже приемні, не інтересні, які ніхто не читає. Ми дуже далеко стоямо від центру політичної думки і страшнотілько орієнтуємося щоби дати який не будь діагноз в цьому відношенні, глибший чим той, який ми собі можемо дозволити. Це не наша річ. Може це наслідування заповітів Ілліча, а може передъоргування. Може це так і треба. Будемо рахувати, що одиниця не грає ролі. Така ситуація.

З того певні наслідки. Коли ми зажили клубну станцію, від того никому нічого не засвербіло - і хорошо. За те будемо мати свій театр і свого актора - подумав публіка. Та громадська робота, яка була гаслом - пройшла. Це страшне для таких хронічних революціонерів, для такого колективу як ми. Сьогодні в газеті було оголошене про вечір пяти наших парнасців. Там якийсь комуніст возмущається

амістом, але поправляється, що класична форма відповідає сьогоднішньому мирному будівництву. У робітничій партійній масі ми відірвані від того що проходить в тому відношенні ми можемо собі виставити свідоцтво убожества. Бо коли воно так зрозуміло робиться, те що наші спектаклі рахуються скучними не тільки для заправського міщанина, але для багатьох, багатьох. Вам звістна історія з українізацією Змішується вона всіми сильно. Коли б ми були російським театром і гинули, то ми за винятком Комгоспа не мали б людей, які б нам помогали. Раз іде українізація - то ми в деякому відношенні, іменно у відношенні актора, театру ще потрібні Цим питання ускладнюється, поскільки національне питання має значення для революції, але на цим на національний момент він складає дрібно-буржуазний курс і коли Щумський говорить, що треба Квіту-Основяненка давати в маси, то значить сентиментальні розкази про Марусі, про Наума про ширу любов і т.д. - то для нас страшно, то, що вони захопились лъозунгами культурного підняття мас - воно виражається у відірваному розумінні загальнолюдському і на практиці це виродиться у дуже дрібно буржуазну культуру.

Тепер в тих обставинах ситуація нашого колективу. Ми повинні призвати, що ми для тих хто державою править, хто являється собою напрвляючою, - для них ми третє ступенна сила і в третій ступені важна сила. Це собі треба сказати і не грати тої ілюзії, що ми скажемо, напишемо і т.д. Третя ступенна сила яка виражается у всьому, у степені піддержки матеріальної, моральної, професіональної, недорозвитку в тих надіях, які покладаються на наш колектив. Дрібниці дуже характерні: на пірижську виставку висилають 17 чоловік. Розподілені вони так: від Михайличенка 1 чоловік, від "Березіля" - 2, від Юри - 6.. Ціниться то, що має певну тривалість. Не ціняться нові перспективи. Нові перспективи нікому непотрібні. Якийсь професор на якомусь діспуті сказав таке, що культура пролетарської держави, або точніше культура пролетарята - це культура етична. Коли ми поглянемо на оточуюче нас, то мисль дуже ярко ілюструється. Коли подумати від початку до кінця притягнувши всі наші березілевські погляди техніки сучасної культури і відсутності тоді що було присуще кустарним річкам, які "мироощущення" в певних формах - воно підтверджує таку штуку. У всякому разі дуже сильно таке переконання розповсюджено і тому вони ідуть на манівці. Навіть ту думку етичності моменту треба розуміти ширше. Коли в театрі ми чуємо який небудь лъозунг добре підготований, це зазвичай не дивлячись на це, як воно зроблене, - це підчеркує якусь обоснованість погляду на речі. Треба б точніше це питання простудювати. Я бросаю мысли на обсуждение. Складається впечатление що натуралізм це сама послідовна форма для сучасності із всіма ії причандалами і весь процес розледення театру, який був за останні роки - його треба віднести до моменту розложення театру в певній формі і переходу його бойшого до кіно, постепенного переходу в кіно. В такій ситуації треба орієнтуватись. Що це значить. Це значить намітити і обозначити і показати своїх друзів і ворогів так, ідеї так і людей що ідею заступаючих. Значить для такого судження треба ясно сказати що ми є і хоча ми прекрасно знаємо у всякому випадку треба собі це повторити, поскільки у всіх обставинах це саме судження о собі приймає новий відтінок.

Чим ми були і чим ми є. По перше ми без сумніву цей чинник на Україні, який піднімає культуру театру. Цим не є самоціллю і не буде нею, але в зміслі, яку ми граємо роль, яка помимо інших усмоктений на театр відбувається, яка нас як певний колектив на плівці історії культури відпечатчує - то це так. Коли скочете гадати, то дійсно цей момент зберігання досягнутої ступені культури і продвигання ії вверх, все було тим, що нас відріжняло від всіх других груп і що нас настроювало проти других груп вороже в великий мірі. Друга річ яка ступень нашої культури. Другі річами могли мати і можемо мати і зараз і дуже погані річі. Але це не грає ролі. Коли родилася театральна культура на Україні взагалі, то вона родилася тільки у нас /важкий момент підняття i/.

Друге це безумовно той момент, який нас також відріжняє від всіх других театрів і досі відріжнає себ-то момент широкого активного утвердження революційного театру, як що до змісту останніх двох років так і до форми вияву його всією театральною машиною в революційному вигляді, сам актив, пропаганда і широка пропаганда нового лиця театрального, революційного. По моєму ці дві річі являються основними підставами нашої роботи. Можна їх розвенути, можна робити останній пункт на всю платформу, на якій ми основуємося, не те що ми супроти всіх курсів. Ми стоімо проти нового настрою. Ці два моменти в основі своїй вичерпують нашу роль. І от товариство коли ми будемо вирішати ці питання, які поставлені на порядок дня, то для того щоби вяснити гарно положення і курс треба над цим подумати і попрацювати над вирішенням виходочі головним чином із тих двох річей:

1/ Насадження широкого революційного театру, 2/ Театральна культура взагалі.

/→

2→

Коли ми собі скажемо що цим положенням загрожує то то і коли ми собі скажемо що при нових обставинах це непотрібне, а то то потрібне, або скажемо собі що навіть може бути при таких обставинах то то шкідливе не в порозумінні з компар-
тією - від цього повинно залежити рішення тих питань. Я думаю що я вам дав певний матеріал і певні толчки для обміну думок. Можна ще розширити, саме го-
ловне е. Із цього можна вивести все даліше. Важно щоби всі висловлювались.
І/ Положення, 2/ Чому воно в нашій роботі угрожує, 3/ Які обовязки накладає і
які виходи диктує.

Кудрицький: Відносно сучасного становища. Мені воно уявляється як необхідна якась "отрышка". Нового покоління ще немає. Доволі певного малого усталення щоби відразу вся компанія вернулась до того, що привичне. Цим з'ясовується тяга до старих форм життя і мистецтва. Знову вона мейні являється певною реакцією на цей під-ом, який був. Думаю, що доволі буде невеликого натиску зовні, який загрожував би революції чи що і вся ця пасивність полетить к чорту і знову обостриться боротьба. Вона зараз потрібна більш як коли. Виходочи із цього положення треба іти на далі так: 2/ Як вона загрожує нашій активності в розумінні підніняття нашої театральної культури. Паше предложення не годиться. Прийдеся робити те, що відповідає спросові на ринку. Це вихід з положення, але і певна здача позиції. Виходочи із того що це не довго тривала реакція, що вона є дуже продовжиться - наші обовязки вперта праця даліше і один коректив: піднести суспільству те, що підходить йому в більш зрозумілій формі.

Шигулович З.: Я буду більш ставити запитання. При цій ситуації яка зараз склається саме важне питання, не знаю ні серединок ні половиночок, а цілком різко виліється з приводу нашого існування, коли не приемлема наша ситуація, що є непостійне якесь положення і неприємливий такий життєвий організм, при тих умовах повстає питання чи можливе існування "Березіля". "Березіль" без перспектив існувати не може. Не маю на думці формального порядку перспектив а перспективи ідеологічного і формального порядку. Коли "Березіль" може лише існувати, як ідеологічний і формальний чинник, приходиться оформити сучасний стан і сили. Наше місце: зараз напрямки: правий, лівий і середина. Правий за кордон, лівий - комуністи, це є вічно обострюючий чинник, який дає можливість борьби і є відслонення прогресу життя, дії, розвитку і середина це те, що є прагнення при животінні якогось відпочинку. До якого лагерю ми примикаємо. Ми можемо об "еднувати" два лагеря чи всі три. В якому ми лагері. Я не уявляю собі щоби "Березіль" при цих обставинах, як Кудрицький каже це неможливо, що є гірш буде сумнє і ніхто не скаже нас призначати. Справа стоїть так: "Березіль" є обострюючий чинник, який не дає стати нікому, це ліве крило, ми клімуністи по суті і ми ніколи не можемо стати посладистими, які будуть прагнати до визнання нас, нам це не обовязкове, нам треба броши, іраче коли ми будемо мати ворогів, може буде здаватись що ми чудаки і т.д., але по суті ми будемо робити те, що треба. Коли треба стати на офіційний шлях, тоді може нам треба найти якесь друге виробництво, може треба переїсти в кіно, яке має стільки перспектив, які були об відпосідо на всі питання "Березіля".

Крига: Товариши підходять трохи зовнішньо. Мені здається, що Березіль ішов по лінії напруження стихійно, як ішла боротьба на фронти. Зараз ця лінія упала, перешла до внутрішнього будівництва держави і культури. Тут немає тієї лінії яка тягне всіх. Зараз стан всякої культури робітника дуже трудний. Зараз треба знайти цей стержень по якому будувати культуру. У дітей по будинкам дитячим я замітив, що вони раніше мало вали рисунки з дуже загостреними формами. Зараз вони мають більшovalними фігурами, і страшно наразно перешли на вираз змісту того, що мають. Прим: страшно виразні очі, рух і т.д. Чекати якоїсь точки зовнішнього здвигу це не в дусі теперішньої думки. Мусить бути якась сильна думка напруження, яка виходить із внутрішнього напруження. Зараз перспективи, що сильніше і важніше: це примінити те, що ми розуміємо. Мусимо найти щось реальне, який стримало би цей спад. Є два лагеря обицяє: середняцький - городський, який захоплюється зовнішнім сприйманням, удобствами, квартирами, журналами і т.д./купують листи для письм з вінъєтками/ і другий лагерь поза середняцький, коли робітничі, комсомольські, які читають журнали і більш беруть з книжок. На околиці зовсім друге сприймання, довсім друге відношення до світового перевороту і до революції. Цілком орієнтуватися на нашого глядача, хоч би навіть на комуністичного страшно помилково. Реба находити щось таке, щоби не тільки покладатись на цього глядача.

Шмайн: "Березіль" все ставив у платформі, що він не догма, що він не є певна форма, за яку він бореться, а "Березіль" живо відповідає на завдання завтрашніх перспектив. "Березіль" не ставив нових проблем під час воєнного комунізму, а

співзвучно він відповідає на потреби часу. Жовтень, Рур, Джіммі, вони приняті автоторією дуже гарно. Цеж жива відповідь в тому, що є в данному менті Політичної реакції немає, є певна психологічна реакція в тому відношенні що укладається хвилі, які були підняті, є основні стремління до успокоення до поповнення тої затраченої енергії яка була до війни. Посільки є зовнішнє успокоення то є стремління до лягання. Не можна так легко віднести до того, що пройшла революція і психологія осталась тією самою, "и орієнтуємося не на случайного глядача, а на тій частині, яка також веде лінію вперед у певних діяннях. Величезний інтерес до механіки, до техніки, до радіо, все це являється більш, менш злободенним, не це є відповідь і це є дивоочим основне в психіці. Відчувається що нема зайвої енергії на те, що заставляє мозгами крутитися, а хочеться щоби мене театр цей ласкав /музика і т.д. щоб мене не заставляло думати/, червоноармійців відсилають скоріше в академічний театр /Нема аналізу/. Не права Зіна. Курбас каже що є стремління до свого актора і т.д. хочеться дивитись на живий театр. Мені здається, що тепер певний нахил до романтизму. Те, що сказав Курбас, що натурализм сама відповідна форма я думаю так: є якийсь інтерес відчути - не аналізувати цей процес, який був. До політдіскусії нема ніякого інтересу. Хочеться бачити ревний відбиток того що було і того що тепер є в такому романтичному піднесенні, як певне повторення. Театр не хоче щось такого щоб його зорієнтувати, а щоби театр давав якесь задоволення. Маємо боротьбу за новий побут, за клуб, це є те, що іде поруч з нами, це наші союзники в цій боротьбі. Ми мусимо якось підрахувати ці потреби які маються і просто обманути і ми самі почуваемо певну потребу замісць цього напруженого, певне стремління до більш трижалого, успокіреного і беручи це все на увагу не забувати про новий побут, про нові проблеми.

Лопатинський: Всі товариши погодилися на тому, що є велика реакція культурного характеру, однаке тут голоси є за те, що це є скоропереходячий, що це є певний рух вагадла, як відповідь на те все, що робилося в часи воєнного комунізму. Я маю другу точку погляду, яка має більш основи під собою. Я класифікую так; що основним положенням взяти не військовий комунізм, а взяти діяльність революційний стан рачей царської Росії - це одно положення. Рух вагадла військового комунізму вліво і серединка наполовинку це вливання в певне русло в якому повинно потекти життя. Мені здається що це цілком ясно. і цілком вірно. Крига каже що сподіватися на якісь вспішки революційні на заході, що вони тут що небудь дзвинуть. - не приходиться. Мені здається, коли ми не хочемо чекати "у моря погоди" то ми приглядаємося до загальної ситуації в Європі мусимо сказати собі, що ніяких даних для революції немає. Коли ми бажамо історію в Англії то можна створити перспективи для СРСР, але не для "Березіля". Це одне. Мені здається що треба гарно приглядатися в другу чергу до цього об'єкту над яким ми працюємо. Маю на увазі не театр, а те що ми оброблюємо по пролетаріату. Коли його порівняти, нашу продукцію з цією продукцією яка на заході і порівняти наших робітників з робітниками капіталістичного ладу, іде думка що у нас після революції щось страшне зробилось, що наш пролетаріат виріс не на одну, а на п'ять голів вище західно-європейського пролетаріату. Це помилка. Коли революція скінчилася, побачимо здобутки, які вона лишила по собі: 8-ми годинний робочий день є хуйба лише для Колесова, а на других підприємствах є 10 годинний робочий день; трошки улучшилось матеріальне становище робітника і великим здобутком революції після установлення робсельправительства в області культури це Лікнеп В країні де 99% неграмотних завести грамоту це великий здобуток. І по моєму як раз вся увага Компартії по заповіту Ілліча цілком вірна зосереджена на Лікнепі, поскільки РКП ставить собі об'єктом свого оброблювання пролетарської маси Росії бувшої, над ними. Вона працює і тільки вони стоять перед нею. смішно думати, що ця хвиля революційного під'ому дастъ виключно страшно сильний тончик. Революція, як струхийний рух є чисто емоціональною штуковою, захоплює маси емоціонально і як така вона може зробити з масами дуже багато, поскільки вона спирається на емоції, а не на інтелекті. Ми мали багато примірів цього. Я бачив як червоноармійська маса гарно сприймала, може і не дуже розвинута Маяковського, а тепер не хоче його слухати. Й утверджую, поскільки ця хвиля пала, а того що було майже нічого не залишилося і так само як до війни Маяковський був чужий, так само і тепер він чужий і весь революційний опит в цій діянці, коли він /де-небудь/ скоронюється, то у всякому разі не в масах. Так само і революційний опит 1905 р. він не в масах скоронився, а в голові Ілліча. І цей опит, який дала революція для широкої маси споживача - він нічого не дав. Він може трошки сунув ліве - це іменно тільки в одиницях. Все таки не інтересно дивитись на Художній театр.

Більшість звернута на той бік. Не цікаво дивитись на "ПОСЛІДНОЮ ЖЕРТВУ", яка не має ніякого відношення до революції і колиби ця Полевицька грава щось інше приемніше було б дивитись на неї. Поскільки це так, що нам зараз в першу чергу треба ліквідувати неписьменність, завести Лікнеп не тільки в області грамоти, але і політично -культурної грамоти. Поскільки революційного емоціонального ефекту нема, вони сприймати цього не можуть. Получається відрив від мас. Погоджуючись з заповітом Леніна, що мистецтво повинно бути близьке, рідне і зрозуміле для пролетаріату - однаке я думаю, що може існувати не лише таке мистецтво. Чому мистецтво повинно підлягати цілком іншим надбудовам, як пр. наука. Так само може існувати школа як і театр. Як потрібний університет, так само потрібний і театр корисний для тих, які проїшли певну підготовку, так може бути і в мистецтві. Друге питання чи такий театр зараз потрібний. Безумовно непотрібний. Зараз потрібно ліквідувати неписьменність театральну. Поскільки Юра можна вважати дячком, -то Курбаса я рахую професором університету і смішно навіть глупо буде коли цей професор буде читати аз, буки, -поскільки є люди які це можуть зробити. ВERTAЮЧИСЬ каку що коли до здобутку революції відносить кампанію Доброжему і. т. д. то це я вважаю мертвю інерцією зовнішньої динаміки яка проходить в житті. Як відносяться до кампанії партійні. Народжується новий тип чиновника від комунізму. Тільки тепер почали серйозно ставитись до питання українізації. Всі були певні що це тактичний хід їх ЦК. Коdi не серйозно відноситься, то це зовнішня динаміка під якою нічого не криється. Це відносно театру. Коли ми подумаемо над тим що ми таке, -то я думаю що ми не мистці від театру, що ми не маємо завдання культівувати театр тим більше що це нікомунене потрібне. Бажаючи нести цю саму роботу, бути користним, мусимо пошукати таке ремесло де можна прикладти знання, де може і потрібне знання не бакалавра а професора і де вони можуть бути потрібними. і через які вони можуть бути зрозумілими. Маю на думці кіно це цілком конкретно, тому що коли театр має багато традицій, а ми бачимо скрізь, що найбільше зміщується рубликою поняття / з привичним можна дати навіть найрозумілішу річ і ім це не зрозуміло тому, що воно є привичне./; через те театр опинився в такому становищі, що коли даси їх так щось не так, як було, то вони цього не будуть розуміти. В той час коли кіно не маючи таких традицій само по своєму существу почало будуватися по цим законам, про які ми в ніякому разі не можемо думати в театрі. і поскільки ми хотимо і цьому напрямку, то дуже потрібно треба сказати що ми тут певну роботу закінчили, рішили певні віхи, щоби Юра по ним ішов ще 25 років, а самі ми переходимо на роботу в кіно. Чи це значить що в Березілі немає бути театру. Нічого подібного. Помилка те, що у нас говориться про колектив. Наш колектив складений із 4-х колективів, навіть із 40 колективів і замало часу ми мали для того щоби виробити один колектив. Існує кілька режисерів, які дякуючи голові можуть вживатися. Існує кілька діячів, які мають більшу чи меншу купку приверженців. Назрів час певної діференціації /не каку що є лічі і гірші/. Не треба проявляти стальну видержу і гатитися головою об стіну. Треба зовсім других форм виробництва. Це один вихід.

Меллер: Багато говориться про революцію, компартію і т.д. багато говориться про формі і змісті. Треба по суті сказати чому ми революціонери. Тому що ми ставимо п'єси, які кінчаються революційним вибухом. Не це. Революційність є тому, що ми культуртрегери, тому що бремося за новий побут, комуністичний побут. Тут страшно важко не захоплюючись зовнішнім моментом, який має переважну відповідь в спріві определення форм і часто зовнішній стиль. Коли перекинуті дешевий підхід до оцінки мистецтва, то тут справа ясна, що відношення між формою і змістом, що мусить витікати із цілової установки, яка мусить строго підходити до своєї роботи. Цінність Березіля в тому, що незалежно від смаку публіки Березіль старався вести грамотний підхід в театрі. Поскільки Березіль не є організацією, яка була складена із певних сил, поскільки ми люди, ясно, що тут справа була так, що до моменту критичного примішувався момент емоціональний. В сучасні нашого підходу до діла був критичний метод роботи. Воно в мистецтві так і є, що є не тільки ниша школа, а є і вища школа, але це відноситься до форм академічних а не до виробничих. Я боясь того, що коли ми підхід внесемо в продукцію, впадемо в камерність, яка нам не цікава. Тут такий підхід внесемо в продукцію, впадемо в камерність, яка нам не цікава. Тут не можна стати ні на шлях начальної школи, ні на шлях університету. Треба бути добрими фабрикантами, які роблять не по смаку публіки щоби все було дешевше і щоби більше збуту. Коли трудно бути таким піонером, то я маю

приміри на це. /Художник який кинув станкове мальство і пішов в маси/. Безумовно кіно має велике значення в житті але ще не доказано, що театр, як такий, вмер і мені здається що театр як такий може бути використаний. Ми маємо кольосальну енергію старого побуту. Новий побут намічається чим раз яркіше. Ми пішли далеко в своєму побуті від революції прим.: публика не приймає старої гри Качалова. Коли ми будемо копатися в дрібницях, то підниметься страшна вонь. Стара рутина міщанського життя, вона має інерцію в житті. Нам не треба дивитись надрібниці а на основній ходи. Не годиться з т. Лопатинським, що затишіє е примусова лінія реакції. Вона іде не по нашим ~~важанням~~. Вона іде по новому шляху, шляху революції. Нема місця ~~я боку~~ пісімізму з боку нашого мистецького шляху. Поскольки наш шлях незалежить від зовнішнього боку, який опреділяє мистецтво і потому що наше мистецтво йде шляхом комунізму. Вірю в те, що відношення між формою і змістом дійде до того, що воно буде зрозумілим, тільки щоби його ~~жизні~~ не давати через час по столовій ложці. Але коли ви будете довбати кожен раз голову і будете давати грамотну продукцію, - то будемо мати глядачів. Хочу сказати, що тут важна наша цілева установка і поскільки ми являємося людьми, які помагають компартії, постільки ми являємося культуртрегерами.

Крига: Чи ми також почуваємо упадок. Ми не почуваємо упадку. Коли є упадок, то цей спад у сбивателя і може бути не у комуніста. Е напружена боротьба за знання. Вчера у кіно я замітив що червоноярмійська маса у більшості дуже зацікавлена знанням. Маса прогресує і дійсно, коли є щось триває, напружене - то це стремлення до знання. І поскільки це може заповнити кіно, ясно що тільки там можна працювати. І поскільки театр перейде з часом до клубу. Театр як фабрика, це смішно, тим більше театр "Березіль". Продукту агітації тепер не можна давати. Сама ~~важ~~ жива робота це кіно. Найбільший акцент, найбільше зацікавлення це кіно.

Лопатинський: Хочу навести кілька спростовань. Питання чи ми почуваємо упадок, Безумовно ні. Коли би ми почували упадок ми б завели театр такий, який потрібно. Упадок почуває Гнат Петрович. Меллер нажимає що все це зрозумілі явища. Ясно що зрозумілі. Цілком правильний шлях, цілком нормальній шлях. В самий розгар весіннього комунізму Ленін сказав, що ми скінчимо на кооперативній республіці. Ми розуміємо дуже добре, що це нормальний шлях. Іти проти смаків публіки недопустимо. Цілком не відповідне. Ставиться в опозицію нема змислу, тому що прийдеться

стavitись в опозицію до всого що є. Пісімізму нема. Коли б я себе вважав театралом, то це звучало б пісімізмом. Я себе не вважаю театральним чоловіком. Констатую факт, що ця робота, яку я тут роблю, непотрібна і я іду в друге місце, працювати і я не почуваю ніякого жалю. Цілком допускаю що одну думку, яку думав Лесь дістали в Рейштабі відносно цієї ситуації він не дістане. Робота зведеться до того, щоби провести діференціацію без найменшої шкоди, а з найбільшою користю для нашого колективу, щоб його провести в нове місце.

Шмайн: Саме основне дати оцінку совідношення сил. Не говорю про організаційні зміни, які намічає Фавст. Де б ми були, ми мусимо все дати відповідь на питання, які стоять перед нами. В кіно прийдеся вести таку саму боротьбу, яку прийшлося вести і тут. Таку оцінку давати ситуації не можна. Це убийственна оцінка. Наличие цих моментів є. Чи ми комуністи чи ні. Або ідемо з певною організацією і приймаємо ії перспективи і перспективи компартії. Я не можу згодитись з Фавстом про те, що тепер є середина. Коли тепер є період такий, як українізація і Шумський каже, давай тепер Квітку - він дійсно пера гнув палку. І сля кількох літь буде боротьба не за цього поета, а буде певна установка культури, яка мається. Оцінка сил є інерція старого побуту і є що то нове, вправді не таке гостре, як було в період весіннього комунізму. Не треба виходити із царізму, що що йшло в революції, це іде, а старе це інертнє. І де б ви не були це прийдеться розрішити.

Меллер: Легковажне відношення до моих слів. Пісімізм як такий, я рахую, що це дійсний пісімізм по відношенню до певного діла, коли можна від одного діла легкі переходи до другого. Питання, поскільки театр сучасності є життєвим справа. Як товариші рапортують, що театр вмер, перейшов до естетізму, а це значить що він вмер. Треба так сказати і нема нічого цього скривати. Принцип не вірний. Ставлю питання; поскільки товариші вважають моїм просувати в театрі, який би був цілком зрозумілим для мас, який би був культуртрегером, який веде боротьбу проти забобонів, які є в масі - тоді можна сказати собі, чим нам заниматися, чи в кіно чи ні.

Ліпанський: За цей час що я пробув в Березілі я навчився говорити про Березіль. Театр і кіно. Поскольки "Березіль" не мав ніякої чорточки від упоєння мистецтвом, поскільки "Березіль" способами театру впливав на маси, поскільки Березіль 20, 21-го року мав потребу масу сировини для обробки, тепер ця маса перестала

бути актуальною. Публіка цим не інтересується. Для "Березіля" це непримільне. Театру не маючи права кидати своїх форм впливу, саме краще перейти в кіно. Зміст проходить тільки через форму. Це тут вихід. Я не представлю собі щоби "Воздушний пирог" ішов як постановка у "Березілі". Коли можна говорити о якому небудь переході, о зміні курсу в кіно, то ніяким романтизмом нічого не зробиш. Тепер щанський сентімент - романтизму немає. Ясно що одна форма якою можна щонебудь зробити - це кіно.

Кудрицький: Я згоден з Фавстом, що одна думка у нас не виродиться, але тут справи в погодженню тактики нашої на будуче. Поправка Фавста: "певна диференціяція нашої роботи. Здобутки революції залишаються в головах кількох - це було в 1905 році". Не так це було. Здобутки революції 17-го року все можна називати тим, що вони були, минулись і що ріст пролетаріату припинився; що нічого уже не лишилось і що опит революції не дав нічого - це не вірно. Я вчора був на заводі "Більшовик" і балакав з робітниками. Я не може погодитись з тим, що не пройшов кольосальний здвиг у свідомості, я переконаний що революція викликала процес, який продовжується і цей процес іде в свідомості молоді, яка виховується. Казати що здобутків нема - не вірно. Балакалось про Лікнеп. Я вважаю що це нонсенс. Цей Лікнеп уже зроблений в великій мірі. Університет уже треба для нас цей університет потрібний. Ми недоучки, не далі, як за рік ми не будемо знати що робити. Виникає справа принципова: чи театр потрібний. Театр потрібний і сьогодня потрібний. Лікнеп зроблений, маємо заяву Клубстанції, поминаючи більш широкі шари робітників. Цей університет потрібний для нас самих. Справа диференціяції нашої роботи: вона наїрала і як ії проробити, чи революційним шляхом, чи мирним - це питання, часу. Виникає питання чи театр потрібний чи ні. Коли б так ставити питання. Коли театр потрібний то яку силу ми можемо виділити в кіно, щоби це не було безпосанним киданням сил, щоби знову не почторилася справа прошлого року. Справу треба вирішити так. Чи знову має піти кілька чоловік в кіно чи підготовити кілька чоловік тут, які б почали наступ там. Шо до диференціяції - потрібне планове вирішення. Університет для виховання режисера потрібний. Наслідки нашої роботи не пройшли безслідно. Поскольки це потрібно, будемо його продовжувати, то нам потрібно іх закріпити. Потрібно виховати людей, які б закріпили ці здобутки "Березіля".

Вортник: Боясь що деякі товариші висловили той погляд, який в мене є. Вирішаться питання бути, не бути. Звертаю увагу, чому це як раз так. Коли це питання наїрло то на це були певні причини. Причини: хмары на горизонті, політично-мистецькому ґрунті в Харкові, Луночаршина береться під увагу публіка ії відношення до наших спектаклів, репертуарна криза, наша ідеологічна установка і другі причини, які дали певні наслідки і заставили нас провірити нашу роботу. Зараз обговорювалось політичне становище. Дефініюється це як певна функція, як спад революційного шідьому, а справа не така тяжка, а це не тому, що ми забуваємо працюючи все в центрі, забуваємо про периферію. Це недри до яких не доходить наша продукція. Ходить про певну грамоту - Лікнеп - яку треба провести серед усіх мас, про які ми забуваємо. Гірше, що усякі більше мають усі справи в руках. Думаю що іхною роботу скоро осудять. Це головна причина із за якої ми забили набат. Нас не видає Харків. Як справа у Київі. У всьому нам уде на зустрічі і ГВК і Губком, і публіка і всі. Тут де нашу роботу бачуть, де свідками кожного дня цього що в Харкові не можуть побачити, тут ставляться до нас добре. Підмога така як нам потрібна є, публіку маємо. В цьому році більше як в інших роках відвідування публіки зросло. Провалів постановочних немає. В загальному її одна постановка не превалилась і коли говорити про те, чи наша робота потрібна - то двох думок бути це не може. Але чи юна зроблена як слід - це питання. Пригадую, що прошлого року вирішено план діяльності, говорено про певний виробничий план - тоді це було, в рожевому світлі, а сьогодня друга картина. Чи виконали ми план на 100 %. Ні. Те, що ми не виконали навіть і на 50 % плану це є причина, тому і Харків на нас так дивиться. Коли приглянутися більше, то таких прикладів можна зібрати досить. Я думаю що сьогоднішній день зробити лучше ревізію нашої роботи, чим заняться політичним оглядом і шуканням причин. Загальне становище СРСР: революція доіхала до станції, вигружається і держава відбудовується. На продукцію праці нам треба звернути особливу увагу. Настав час будівництва і не треба цього моменту характеризувати як моменту упадку, а як моменту систематичного ходу. Вперед в напрямку будівництва може не так, до задоволення верхів, а до низів. Потрібний цей театр чи ні. Такий театр не то що потрібний а без нього обйтися не можна. Ідеологічна установка наша, коли вона на платформі вивіски, а вона породжує на нашим вдумчивим відношенням до революції, вже вона

сама не може до цього допустити, поскільки ми взяли на себе роль провідника даних ідей і разом з тим на добре захмарилось і ми думаємо про ліквідацію. До цього допустити не можемо, навіть щоби нам сказали що ми непотрібні. Нам ясні наші здобутки, наше минуле, наш досвід нам каже що наша робота відповідача. Положення на Україні. Курбас після Харківа одинокий сказав, що ми існуємо перемогу над академичними театрами, які приймають наші здобутки. Цей самий момент коли він на нас підбадьорює впливав - він примушує нас задуматись. Питання що буде з Юрою і другими театралами, коли ми ліквідуємо "Березіль" коли "Березіль" був підщтовувачем, який не дозволив нікому перебувати в засохлій формі, і коли цього чинника не стане. - для них це буде гарно. Яка однак буде користь для розвитку радянської культури на селі. Не знаю. Це було б найсумнішим явищем, бо "Березіль" зарекомендував себе провідником в театральному ділі і він відступити від цього не може. Це однак не виключає роботи в кіно. Що до нашої діференціації для мене не ясно питання. Ми вже мали спробу зробити це в цьому році. Рештаб за цей рік настільки ще не зріс, щоби міг вести самостійну роботу. Кіно далеко не обхідніше взяти чим театр, однаке в плані роботи думаю, що треба з цим почекати до того моменту доки майстерня, режштаб не стане настільки сильним, щоби вони могли самі вести роботу. Зараз цеї певности у нас нема. І коли ми за цей рік грамоти не набралися, а срудовали минулим і вказівками Курбаса, поскільки ми не виростили в цьому відношенню, не може бути мови про діференціацію, може бути частичний його перехід на другого роду театральну продукцію. Зводочи все до купи хотів би дати таку думку: 1/ Дати один день для намислу і ще раз питання обговорити, 2/ звернути увагу не тільки на хмари на горизонті, а роздивитись на справи у нашому внутрішньому становищі, прослідкувати як у нас робота йшла, які недочоти були, зробити якусь діаграму певну, яка б говорила, що робота йшла так, а не інаки підійти научно до цеї справи, 3/ театр "Березіль" як такий - він необхідний. Діференціація необхідна в певному плановому зрошеню з "Березілем" як об'єднанням

Пігулович З.: Нема у нас орієнтації чи на касу чи на глядача чи на що. ~~І~~ Провели ми анкети і клубстанцію, яка примушена була зараз закритись. Наша робота передова тільки в театрі. Ражно знати мету і діст цього іти. Вияснити коли ми працюємо в СРСР - треба нам об'єднатися одною думкою. Лопатинський не хоче і не може працювати в театрі. Він не привязаний до цеї роботи. Театр має багато більше завдань, як здається. Коли ми працюємо в СРСР то тут потрібна певна тактика з боку ідеольогічного, матеріального, формального. Цілева установка про яку ~~я~~ каже Цмайн, завдання "Березіля" що він мусить відповідати на запитання сьогоднішнього дня нульке завдання. З. Перспективи на завтра. Саме важне те, що коли ми комуністи, так ми маємо право, що ми маси настільки любимо, що всю орієнтацію на це мусимо тримати, щоби то що ми робимо, щоби воно було вповні зрозуміле.

Тягно: Все таки чим ми не будемо, маючи на увазі хоч ми доїхали до Непа - ~~я~~ все таки певна тверда установка компартії існує і та сама тверда лінія мусить бути у нас, що ми комуністи, зайве про це говорити, що виробничий театр непотрібний, про це не треба говорити, коли ми маємо зможи робити діференціації. Чи ми можемо ліквідувати "Березіль" - не можемо. Коли ви комуністи і маєте зброя для боротьби, то зброя неможна віднести до тої пори, доки юрога не стане. Нам треба робити колисне діло, бо коли ми спинимося ніхто не продовжуватиме нашої роботи. Всяка школа мистецька поки вона не виробила певної традиції театральної, певний наслідок вона мусить залишати, бо театр буде існувати. Багажу для залишення у нас нема. Треба прикладти зусіль для того. Монополь в кіно має Буффу, значить, коли ми покинемо наступні місця, якісь закріплени позиції, підходи прийоми, те що ми зробили, коли ми покинемо - отримати, що і там нічого не зроблено і тут нічого не залишило. Треба робити так, щоб за нами якийсь слід лишився. У нас є помилки такі: у нас нема ні акторського ні режисерського університету, ми нічого із себе не уявляємо, наші режисери і актори нічого не знають. Так само по відношенню до кіно - там ще більш невідома нам ділянка роботи. Вироблення певного опиту, який би можна прикладти, як перспективи на майбутнє і в кіно, це може бути цим правильним курсом. Справа в тому, що коли ви вмієте провести Лікнеп так щоби вас зрозуміли - то це правильно. Коли наша культура повина бути етична, то це також правильно. Ми, установки на СРСР не робили. Коли наші студенти/дитячі будинки і Комсомол не відповідають своїму назначенню не уявляють із себе будучих добрих червоних громадян, то нам театру нічого кидати. Курбас говорив, що громадянство хоче мати свого актора - тут багато вірного, весь час я зустрічаю з такими поглядами. Коли нарощають нові форми, рожиться нове міщанство і тут треба дійсно тримати курс дуже осторожно. Едине з чим ми можемо іти це нашого майстерства, установка на це - зачеплення більш глибоке цеї ділянки

нашої роботи буде корисним. Коли є нас товариші підуть в кіно-то підуть кращі сили, гірші остануться тут, так само відносно режисури. Робити можна все, але осторожно.

Курбас: Треба винести, що питання дефінітивне ніяк не вичерпане. До резолюції ми наблизилися, але не можемо ще ії винести. Дуже помилуються і Фавст і Пулька, що ми не дійдемо до ніякої одної думки. Березіль, або е Березіль, або він фікція. Фавст може дивитися на справу біль чи менш пессімістично а другий оптимістично, третій серединка. - це все питання часного порядку. Для розрішення проблем роботи "Березіля" в найближчому часі не все має значення. Практично: Фавст хоче працювати в кіно, але ставить постановку у театрі. У мене доволі ясно певна одність, коли приняти на увагу багато з того що було сказано, багато треба викинути, як непорозуміння. То що говорили Фавст і Пулька - це помилка. Отришка старого - це доказ, як всякий "впечатливий чоловік" в гостроті сприйняти страти в себе. Я рахую що з тим спорити не треба. Ніякого театру й університету нам не треба. Ми не насаджуємо театру вищого і нищого, а рахуємо самим основним театр потрібний такий, в якому б нашли себе всі. І це все було прикметою театру в лічші роки його існування. Псно об'єктивно що театральна справа самий загрожений фронт, більше як кіно фронт. І хоч наш Неп, наша утома, наша реакція, вичерпається певна просто творча вичерпаність може кидати багато з нас до бажання на нове, яке виробництво - питання це серйозної організації, такої як Березіль - це не аргумент, що вірно сказав Шмайн що в кіно прийдеться також вести борьбу і будуть даватись сценарії "слезоточиві", тому що в кіно, яка небудь "Українія" - шедевр. І це антіпод того що ми колись робили. Лефовці там не будуть. Вірно сказав Лішанський що одна сировина втікає, а другої ще немає. Щут причини нашої тяги в друге виробництво. Нашим завданням є: найти цю нову сировину. Публіка не знає що саме їй потрібне, але вона находить, то що більш менш нею приемлиме, що случайно старі методи випили, поскільки є зовнішня схожість з старими. Це нічого не значить що театр на Україні буде гнити, що буде свинство в театрі - це без сумліву, так як у всьому житті буде свинство. Тим не менше роботу продовжувати треба більш як коли небудь, не дивлячись на це що ми тепер в тупіку знаємо, що средства, засоби театру, форма, зробились памоціло. /На право пти - це значить приняти основні положення правого фронту. Давай стиль, форму, новий зміст. Поза цим станки - це нічого не значить/. треба рахуватись з колективними даними. Нема у нас сил фізичних. Я знаю, і багато з вас чується погано, що героїчно бороться ніхто не має змоги віддергати, ясно що ми можемо працювати тільки при лічших умовах праці. Відносно нашого складу, нам будуть висміювати людей, без сумніву треба не очікувати а може зібрати всі сили і нажати, щоби дали гроші, а не дадуть, тоді ми рішуче що дальше робити. Треба роботу підняти і постаратися вирнати усі, які потрібні. Не маємо права нічого зривати, доки не попробували екстерних випадків. Коли це не вигорить, тоді ясно що ми об'єктивно не потрібні. Це не включає, а власне кажучи підкреслює те, що нам не треба махнути на цю вилазку в кіно рукю, а зважатись з кінороботою. Коли б ми правильно поставили план роботи на майбутнє, то при нашій кількості ми могли б мігти сили, тим більше, що більше режисерів буде на слідуючий сезон дебютувати. Навіть рахуючи нашу роботу, як найбільш частим викиданням товару навіть тоді ми могли б задовільнити ті вимоги які є. Можливості є. Предбачаєма зміна Буджку дає можливості дуже широкі, при приватній ініціативі ми можемо завтра мати гроші. Предложение є. Смак публіки до чого ми мусимо принововловати/ засоби, а ніколи мету, смак він міняється по відношенню до фактури. Сьогодні кіно являється болючим місцем. Дуже можливо що за яких 2-3-5 років може кіно так обридне... були такі моменти в 14 році. Кіно має кольосальне майбутнє і безумовно на кінороботу треба звернути увагу.

На слідуюче засідання подумати не тільки над тим, що ми говорили, а і покопатися в ширі і вздовж в цьому питанні, освітлюючи його і з других боків. Подумати над певною конкретизацією того що нам треба в даному разі виражати.

